

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

КВІТЕНЬ 2021 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою на підставі
матеріалів, зібраних у квітні 2021 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

ЗМІСТ

1. ВСТУП	3
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	4
Заборона тортур.....	4
Право на свободу та особисту недоторканність.....	4
Обшуки та затримання	4
Політично умотивоване кримінальне переслідування	5
«Справа кримських мусульман».....	5
«Справа українських диверсантів»	6
Справа Владислава Єсипенка	6
Переслідування за звинуваченням у участі у батальйоні	7
ім. Н.Челебіджіхана	
Переслідування Свідків Єгови	7
Умови утримання в місцях несвободи	7
Свобода думки, совісті та релігії	7
Свобода висловлювання думки.....	7
Свобода зібрань та об'єднань	8
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	9
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни.....	9
<i>Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території,</i>	9
<i>до збройних сил держави, що окупує, а також пропаганда</i>	
<i>служби у збройних силах</i>	

1

ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем дотримання прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

ЗАБОРОНА ТОРТУР

29 квітня під час обшуку в **Ернеста Сейтосманова**, брата фігуранта «справи кримських мусульман» Енвера Сейтосманова, співробітники ФСБ РФ утримували Ернеста Сейтосманова в задушливому захопленні доти, поки він не став втрачати свідомість (докладніше в розділі «Обшуки і затримання»).

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

14 квітня близько 5:30 ранку в селі Зарічне Сімферопольського району співробітники Центру з протидії екстремізму («Центр Е») вчинили обшук у будинку кримського татарина **Абдуселяма Селяметова**, котрий на той час перебував за межами Криму. У будинку був лише його син Аділь, якому співробітники «Центру Е» не роз'яснили його права й не пред'явили постанову на обшук. Вони повідомили, що обшук відбувається у рамках не пов'язаної із Селяметовим справи. Після обшуку було вилучено релігійну літературу й електронну техніку, зокрема телефон Аділя¹.

20 квітня в селі Курське Білогірського району співробітники ФСБ здійснили обшук у будинку кримського татарина **Сейрана Таймазова**, котрий з 2016 року мешкає на підконтрольній Україні території. Під час обшуку в будинку перебували його батьки. Співробітники ФСБ опитали батьків щодо Таймазова й, нічого не вилучивши, залишили оселю².

22 квітня в селі Багате Білогірського району співробітники «Центру Е» провели обшук у будинку кримського татарина **Ельдара Фетляєва**, назвавши приводом для обшуку анонімний дзвінок про нібито підготовку вибухів у Криму. Під час обшуку вилучили два планшети, телефон і CD-диск³.

23 квітня о 5:55 в мікрорайоні Хошкельди в Сімферополі відбувся обшук у будинку кримського татарина **Руслана Рамазанова**, приводом для якого також назвали телефонний дзвінок⁴.

22 квітня ФСБ РФ поширило відео затримання мешканця Севастополя 1998 року народження, котрого звинувачують у передачі інформації Україні⁵. Прес-служба ФСБ РФ повідомила, що стосовно нього порушено справу за ст. 275 УК РФ (*Державна зрада*)⁶. «Ленінський районний суд Севастополя» сповістив, що за клопотанням слідчого ФСБ РФ 21 квітня було обрано запобіжний захід у формі утримання під вартою до 19 червня⁷.

¹ Кримська солідарність / «За телефоном прийдеш через тиждень». Центр «Е» провів обшук в будинку Абдуселяма Селяметова <https://crimean-solidarity.org/news/2021/04/14/za-telefonom-privdesh-cherez-nedelyu-centr-e-provel-obysk-v-dome-abduselyama-selyametova-1150>

² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/139251811115641>

³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1393650511002401>

⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1394563800911072>

⁵ https://www.youtube.com/watch?v=pmwfpbN_NAY

⁶ ФСБ РФ <http://www.fsb.ru/fsb/press/message/single.htm%21id%3D10439223%40fsbMessage.html>

⁷ «Ленінський районний суд Севастополя» / http://leninskiy.sev.sudrf.ru/modules.php?name=press_dep&op=1&did=249

29 квітня в оселі **Ернеста Сейтосманова** співробітники ФСБ РФ вчинили обшук. Після обшуку його доправили до управління ФСБ РФ у Севастополі, де допитували більше 6 годин. Його відпустили лише після підписання ним зобов'язання про нерозголошення змісту допиту⁸.

ПОЛІТИЧНО УМОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на кінець березня **113 осіб** позбавлені волі у рамках політично умотивованого й/чи релігійного кримінального переслідування. Повний список опубліковано на сайті КПГ⁹.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій¹⁰ або в пропаганді діяльності організацій, які в РФ визнані терористичними чи екстремістськими, але не є такими за законодавством України. Справи розглядаються з порушенням права на справедливий суд, основними доказами для суду є свідчення анонімних свідків (*багато хто з них — співробітники ФСБ РФ*), досудові показання свідків, котрі у подальшому в суді заявляють, що такі свідчення дали під тиском, і лінгвістичні експертизи розмов обвинувачених мусульман. Докази, надані стороною захисту, зазвичай судді не беруть до розгляду.

У квітні загальна кількість мешканців Криму, позбавлених волі у «справі крим-

ських мусульман», склала **74 осіб**. Ще **5 осіб** обмежені в пересуванні: **3** перебувають під наглядом й не в змозі залишити окуповану територію, **2** — під домашнім арештом.

8 квітня суддя Південного окружного військового суду (ПОВС) Ігор Костін за клопотанням прокурора В'ячеслава Кузнецова продовжив термін утримання під вартою **Сейтумеру й Осману Сейтумеровим** та їхньому дядькові **Рустему Сейтметову** до 22 червня 2021 року, а також продовжив термін домашнього арешту **Амету Сулейманову** до 22 червня 2021 року¹¹.

8 квітня суддя ПОВС Роман Сапрунов продовжив термін утримання під вартою **Ельдару Кантимирову, Руслану Месутову, Руслану Нагаєву, Ленуру Халілову** до 15 липня 2021 року¹².

12 квітня «Ленінський районний суд Севастополя» за клопотання слідчого ФСБ РФ Юрія Андрєєва продовжив термін утримання під вартою **Яшару Шейхаметову** до 14 червня¹³. 29 квітня суддя «Севастопольського міського суду» Олена Єланська залишила це рішення про утримання під вартою чинним¹⁴.

12 квітня «Київський районний суд Сімферополя» продовжив термін утримання під вартою **Ленуру Сейдаметову й Тимуру Ялкабову** до 15 липня 2021 року¹⁵.

13 квітня «Київський районний суд Сімферополя» продовжив термін утримання під вартою **Олегу Федорову, Ернесту Ібрагімову й Азамату Еюпову** до 15 липня 2021 року¹⁶.

⁸ Кримська солідарність / «Пусти його, він уже білий». У брата політв'язня Енвера Сейтосманова пройшов обшук <https://crimean-solidarity.org/news/2021/04/29/-otпусти-ego-on-uzhe-belyj-u-brata-politzaklyuchennogo-envera-sejtosmanova-proshel-obysk-1185>

⁹ https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2021/05/prisoners_04-2021.pdf

¹⁰ У більшості випадків ця організація — «Хізб ут-Тахрір».

¹¹ Кримська солідарність / Суд відмовився звільнити з-під варті мусульман третьої Бахчисарайської групи «справи Хізб ут-Тахрір» <https://crimean-solidarity.org/news/2021/04/08/sud-otkazalsya-osvobodit-izpod-strazhi-musulman-tretej-baxchisarajskoj-gruppy-dela-xizb-uttaxrir-1131>

¹² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1384669788567140>

¹³ Кримська солідарність / Кримському політв'язню з Севастополя Яшару Шихаметову продовжили арешт на 4 місяці, — адвокат <https://crimean-solidarity.org/news/2021/04/12/krymskomu-politzaklyuchennomu-iz-sevastopolya-yasharu-shixametovu-prodlili-arest-na--mesyaca--advokat-1138>

¹⁴ «Севастопольський міський суд» / Список справ, призначених до слухання на 29.04.2021. Справа 22К-363/2021 https://gs--sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=29.04.2021

¹⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1387225811644871>

¹⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1388093974891388>

16 квітня суддя «Нахімовського районного суду Севастополя» Геннадій Нікітін залишив чинним вирок (300 годин примусових робіт) щодо **Руслана Бекірова** за відмову в суді від свідчень проти фігурантів «справи кримських мусульман». Бекіров повідомив, що свідчення були отримані під тиском співробітників ФСБ РФ¹⁷.

22 квітня ПОВС продовжив термін утримання під вартою **Зекірьє Муратову** до 17 серпня 2021 року¹⁸.

30 квітня «Верховний суд» Криму («ВС РК») залишив чинним рішення про утримання під вартою **Азамата Еюпова** до 15 липня¹⁹.

30 квітня суддя Апеляційного військового суду м. Власиха (РФ) Людмила Тарлавіна залишила чинним рішення про утримання під вартою **Вадима Бектемірова** до 11 червня 2021 року²⁰.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець квітня в ув'язненні перебувають **17 осіб** (включаючи Владислава Єсипенка), котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «в підготовці диверсій, зберіганні зброї та шпигунстві». У цих справах зафіксовано незаконні методи ведення слідства й застосування тортур для отримання показань зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ постановочних відео «зізнань».

Новим затриманим фігурантом такої справи став мешканець Севастополя 1998 року народження, затриманий ФСБ РФ

22 квітня за звинуваченням у передачі інформації Україні²¹.

13 квітня суддя «ВС РК» Алла Хіневич продовжила **Івану Яцкіна** на час судового процесу термін утримання під вартою до 1 липня 2021 року²². Івана Яцкіна доправили з СІЗО «Лефортово» (Москва) до СІЗО Сімферополя через початок розгляду справи по суті.

20 квітня у «ВС РК» відбулося перше судове засідання по суті справи Івана Яцкіна, котрий звинувачується за ст. 275 КК РФ (*Державна зрада*). Під час засідання мали оголосити обвинувальний висновок. Адвокат М. Полозов повідомив, що не в змозі повідомити подробиці розгляду справи, тому що вона пов'язана з державною таємницею РФ і з нього взяли підписку про нерозголошення²³.

СПРАВА ВЛАДИСЛАВА ЄСИПЕНКА

6 квітня суддя «ВС РК» Тимур Слезько залишив чинним рішення про утримання журналіста **Владислава Єсипенка** під вартою до 11 травня²⁴. На цьому засіданні Єсипенко відмовився від призначеного адвоката Віолетти Синєгласової. Журналіст заявив про застосування до нього тортур співробітниками ФСБ РФ після затримання. З метою дістати від нього свідчення зізнання йому надягали на голову пакет і позбавляли можливості дихати.

30 квітня суддя «Київського районного суду Сімферополя» Антон Цикуренко продовжив термін утримання під вартою **Владиславу Єсипенку** до 11 липня 2021 року²⁵.

¹⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1389777554723030>

¹⁸ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1393824024318383>

¹⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1399470650420387>

²⁰ Апеляційний військовий суд / Список справ, призначених до слухання на 30.04.2021. Справа 55К-141/2021 https://vap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=30.04.2021

²¹ https://www.youtube.com/watch?v=pmwfpbN_NAY

²² КПГ / У камері СІЗО Сімферополя, де утримують Івана Яцкіна, є клопи і щури <https://crimeahrg.org/uk/u-kameri-sizo-simferopolya-de-utrimuyut-ivana-yaczkina-%d1%94-klopi-j-shhuri/>

²³ <https://crimeahrg.org/ru/v-krymu-nachalos-rassmotrenie-dela-ivana-yaczkina/>

²⁴ КПГ / Журналіст Владислав Єсипенко на суді в Криму заявив, що його катували <https://crimeahrg.org/uk/zhurnalist-vladislav-esipenko-na-sudi-v-krimu-zayaviv-shho-jogo-katuvали>

²⁵ <https://crimeahrg.org/ru/zhurnalista-vladislav-esipenko-ostavili-pod-strazhej-do-11-iyulya/>

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМ. Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець квітня за звинуваченням в участі у батальйоні імені Н. Челебіджіхана позбавлені волі **6 осіб**. Офіційною причиною переслідування обвинувачених в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровітно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «кримськотатарською добровільному батальйоні імені Номана Челебіджіхана». Оголошеним слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ СВІДКІВ ЄГОВИ

На кінець квітня 2021 року в рамках переслідування «Свідків Єгови» в Криму позбавлено волі щонайменше **4 осіб**. Ще **5 осіб** обмежені в пересуванні: **4** перебувають під домашнім арештом, **1** — під підпискою про невиїзд

УМОВИ УТРИМАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

13 квітня адвокат М. Полозов повідомив, що в камері СІЗО Сімферополя, де перебуває **Іван Яцкін**, є щури й клопи, на стелі — пліснява²⁶.

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

8 квітня «мирова суддя» Марина Матюшенко ухвалила застереження **Церкві християн віри євангельської п'ятидесятників «Любов Христа»** за ст. 5.26 КпАП (*Незаконна місіонерська діяльність*) за публікації в соціальній мережі з описом діяльності організації.

У квітні КПГ зафіксувала в Криму три нових адміністративних провадження за ст. 5.26 КпАП РФ, зокрема 2 — щодо **мусульманської громади з Алушти** та її імама **Юсуфа Аширова** на підставі протоколів, складених після обшуку в мечеті 30 березня 2021 року. Імама звинуватили в проведенні п'ятничних намазів, а громаду — в наявності в мечеті релігійної літератури²⁷. Адміністративне провадження за ст. 5.26 КпАП РФ також розпочато щодо релігійної організації **Церкви християн віри євангельської «Хліб Життя»** м. Керч.

СВОБОДА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

13 квітня журналіста **Аблямита Зіядінова** пристави не пустили на слухання в «Київському районному суді Сімферополя» щодо продовження термінів утримання під вартою фігурантам «справи кримських мусульман». Зіядінову пристави заявили, що не отримували відправлене ним клопотання про проведення фото- та відеозйомки²⁸.

20 квітня «мирова суддя» Сімферополя Олена Кисельова оштрафувала на 4 000 рублів редактора газети «Qırım» **Бекіра Мамутова** за ст. 13.15 КпАП РФ (*Зловживання свободою масової інформації*) за публікацію доповіді Генерального секретаря ООН Антонію Гутерріша «Стан у сфері

²⁶ <https://www.facebook.com/nikolay.polozov/posts/3980770328655000>

²⁷ Крим.Реалії / В Криму склали ще два протоколи на імама з Алушти — адвокат <https://ru.krymr.com/a/news-krym-imam-ashirov/31223472.html>

²⁸ Кримська солідарність / Суд продовжив арешт кримським політв'язням Федорову, Ібрагімову та Єюпову до 15 липня <https://crimean-solidarity.org/news/2021/04/13/sud-prodlil-arest-krymskim-politzyachennym-fedorovu-ibragimovu-i-eyupovu-do-iyulya-1146>

прав людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, Україна». Приводом для переслідування стала відсутність в публікації примітки, що Меджліс кримськотатарського народу є забороненою в РФ організацією.

СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

14 квітня об'єднання «Кримська солідарність» повідомило про те, що матері фігурантів «справи кримських мусульман» **Зеліха Абхаїрова** й **Зоре Емірусеїнова** отримали повістки з вимогою з'явитися в поліцію. Щодо жінок розпочато адміністративне провадження за ч. 5 ст. 20.2 КпАП РФ (*Порушення порядку проведення мітингів*) за проведення одиночних пікетів 31 жовтня 2020 року²⁹. 15 квітня аналогічну повістку отримала **Еміне Абдулганієва**³⁰.

14 квітня протокол про адміністративне порушення за ст. 20.6.1 КпАП РФ (*Невиконання правил поведінки за надзвичайної ситуації чи загрози її виникнення*) отримала **Фатма Ісмаїлова** за проведення одиночного пікету 25 грудня 2020 року³¹. 19 квітня стало відомо, що **Маргарита Джаппарова** отримала лист з адміністративним протоколом за одиночний пікет 26 грудня на підтримку чоловіка — Айдера Джаппарова³².

20 квітня співробітники МВС РФ вручили делегату Курултая **Рустему Меннанову** попередження про неприпустимість порушення «антиекстремістського» законодавства про проведення мирних зібрань. За словами Меннанова, співробітник МВС РФ Олексій Ричков повідомив, що він «не знає, навіщо вручає попередження, у нього наказ»³³.

У квітні КПГ зафіксувала 3 ухвали про призначення покарання за ст. 20.2

КпАП РФ: у Севастополі — щодо **Єви Плетньової**, в Феодосії — щодо **Миколи Малахова** й в Алушті — щодо **Ольги Волгіної**. Ольгу Волгіну суддя «Алуштинського міського суду» Наталія Голубева постановила оштрафувати на 30 000 рублів. Її звинуватили в організації «неузгодженого заходу», а саме — за пости із закликком вийти на акції на підтримку російського опозиціонера Олексія Навального.

26 квітня суддя «Центрального районного суду Сімферополя» Юрій Гулевич оштрафував **Андрія Мельника** на 10 000 рублів за ст. 20.6.1 КпАП РФ за проведення 21 квітня у Сімферополі одиночного пікету з плакатом «Свобода Навальному».

Влада РФ відмовляє у проведенні опозиційних заходів і переслідує їхніх учасників, посилаючись на загрозу поширення коронавірусу. Проте водночас у квітні в декількох містах Криму відбувалися організовані владою масові заходи, присвячені річниці визволення міст від окупації в 1944 році. Це підтверджує вибіркове застосування обмежувальних заходів і використання «карантинних» обмежень з метою недопущення проведення мирних зібрань, що не контролюються окупаційною владою РФ.

²⁹ Кримська солідарність / Матерів політв'язнів Зеліху Абхаїрову й Зоре Емірусеїнову викликали до дільничного за одиночний пікет <https://crimean-solidarity.org/news/2021/04/14/materej-polituznikov-zelixu-abxairovu-i-zore-emiruseinovu-vyzvali-k-uchastkovomu-za-odinochnyj-piket-1149>

³⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1389144811452971>

³¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1389832314717554>

³² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1391764224524363>

³³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1393141127720006>

3 | ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРІ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

У квітні КПГ зафіксувала **3** нові кримінальні справи щодо мешканців Криму за ст. 328 КК РФ (*Ухилення від служби в Збройних силах РФ*) і **7** нових вироків, ухвалених за ст. 328 КК РФ. Всього на кінець квітня КПГ зафіксувала **204** кримінальних справи за ухилення від служби в ЗС РФ, що передані на розгляд до «судів» Криму. За **193** з них уже ухвалено вирoki, ще **11** перебувають на стадії розгляду.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.